

Streszczenie

Przedmiotem badania są postawy studentów rozumiane przez autorkę jako „ogół względnie trwałych dyspozycji do oceniania tego przedmiotu i emocjonalnego nań reagowania oraz ewentualnie towarzyszących tym emocjonalnym dyspozycjom względnie trwałych przekonań o naturze i właściwościach tego przedmiotu i względnie trwałych dyspozycji do zachowania się wobec tego przedmiotu” [Nowak, 1972, s. 23]. Zgodnie z powyższą definicją poddano analizie elementy postawy wobec obywatelskości: (1) *poznawczy* – zainteresowanie polityką, zadowolenie z demokracji, znajomość praw i obowiązków tzw. reguł społecznych, wiedza o społeczeństwie; (2) *behawioralny* – uczestnictwo w wyborach, śledzenie bieżących wydarzeń polityczno-gospodarczych, przynależność do partii politycznych/zrzeszeń/kół naukowych/organizacji studenckich lub pozarządowych; (3) *emocjonalno-oceniający* – poczucie poszanowania praw i wolności obywatelskich przez władze publiczne, ocena działań podejmowanych przez państwo, zaufanie do instytucji (Parlament, politycy), poczucie poszanowania zasad państwa prawa, a także (4) aspekt *tożsamościowy* – „ja” w strukturze społecznej; motywacje podjęcia studiów, plany po ich ukończeniu, opinie o sytuacji młodych ludzi na rynku pracy, stosunek wobec „obcych”.

Badaniem kierowało pytanie główne – jakie postawy wobec obywatelskości przyjmują studenci UMK w Toruniu? Za cel badania autorka postawiła: (1) sformułowanie aktualnej diagnozy: czym jest dla studentów obywatelskość? (2) opisanie poszczególnych komponentów postawy i wzajemnych relacji między nimi, (3) podjęcie próby wyjaśnienia znaczenia biograficznych doświadczeń studentów w konstruowaniu przez nich ogólnej postawy oraz (4) praktyczne wykorzystanie wyników badań – wypracowanie atrakcyjnej formy prowadzenia zajęć dydaktycznych skłaniających do rozbudzenia świadomości obywatelskiej.

Zdecydowano się na przeprowadzenie badania zgodnie ze strategią badań jakościowych, przyjmując paradygmat interpretatywny w nurcie naturalistycznym. Zrezygnowano zatem z hipotez, tymczasowo porzucono teorię czy wyniki badań. W przekonaniu autorki metodą zbierania danych najlepiej oddającą cele badania jest indywidualny, częściowo ustrukturalizowany, pogłębiony wywiad skoncentrowany na problemie. Zaś analizę danych przeprowadzono zgodnie z założeniami emocjonalistów.

Dysertację podzielono na cztery części, na które składają się poszczególne rozdziały i podrozdziały. Całość otwiera wprowadzenie, zaś zamykają wnioski z rekomendacjami autorki, a także licząca ponad 600 pozycji bibliografia, wykazy: schematów, wykresów i tabel oraz indeks osobowy wraz z aneksem. Treści przedstawione w części I niniejszej pracy stanowią osadzenie teoretyczne dla badania własnego autorki. Pierwszy rozdział poświęcono przybliżeniu najważniejszych w ocenie autorki kwestii dotyczących pojęcia postawy. W kolejnym rozdziale skupiono się na obiekcie badanych postaw studentów. Obywatelskość opisano w ujęciu teoretycznym, następnie dokonano analizy kategorii na trzech poziomach: (1) metaprawnym – relacji pomiędzy jednostką a państwem; (2) kolektywnej świadomości politycznej – uczestnictwa obywateli w życiu publicznym; (3) indywidualnej świadomości politycznej odnoszącej się do akceptowanego w społeczeństwie zespołu norm postaw poznawczych i normatywnych obywatela, jak również korespondujących z nim wzorcem zachowań. Przedmiotem analizy następnego rozdziału uczyniono młodzież postrzeganą przez pryzmat fazy dojrzewania i generacji. Trzecim ujęciem jest ocena obrazu tego pokolenia kreowanego przez prasę. Zakresem analizy objęto artykuły publikowane w trzech tytułach: „Newsweeka”, „Gościa Niedzielnego” i „Polityki” w okresie od 25 października 2015 r. do 01 listopada 2016 r. Część II stanowi omówienie najważniejszych wymiarów ruchu studenckiego. W części trzeciej opisano procedurę badawczą własnego badania, zaś w czwartej zaprezentowano wyniki badania. Klamrą zamykającą rozważania są wnioski i rekomendacje.

W ten sposób określony obszar analizy oraz przyjęty model struktury pracy wydaje się uzasadniony w odniesieniu do celu pracy oraz postawionego problemu i pytań badawczych. Ich rozstrzygnięcie umożliwia stworzenie syntetycznego opracowania, które w oparciu o empiryczne badanie nad postawami studentów UMK wobec obywatelskości może stać się w przyszłości podstawą do dalszych gruntownych badań dążących do zrozumienia postaw generacji „Z” w Polsce.

Słowa kluczowe: wychowanie obywatelskie, wychowanie do demokracji, młodzież, szkolnictwo wyższe